

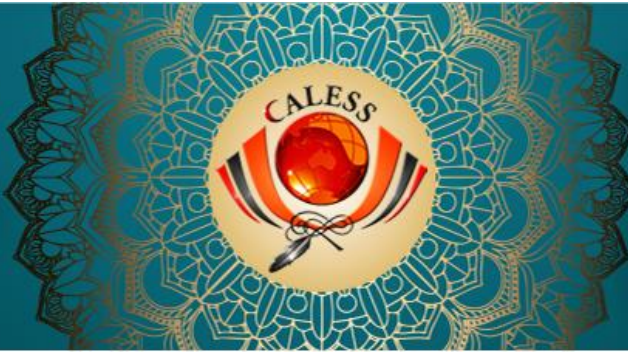
PAPER DETAILS

TITLE: Kutb`un Hüsrev ü Sirin`inin Yayimlanmis Iki Metni Ve Tarihî Metinlerin Okunmasi Üzerine

AUTHORS: Lütfiye GÜVENÇ

PAGES: 185-198

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/914894>

Kutb'un Hüsrev ü Şirin'inin Yayınlanmış İki Metni Ve Tarihî Metinlerin Okunması Üzerine

Lütfiye Güvenç¹

Anahtar Kelimeler

Özet

Hüsrev ü Şirin

Kutb

Mesnevi

Tarihî Türkçe

Metin

Makale Bilgisi

Gönderim Tarihi: 17.11.2019

Kabul Tarihi: 14.12.2019

Elektronik Yayın Tarihi: 01.01.2020

Türkçe, dünyanın eski, köklü ve zengin dillerinden olmasının yanı sıra yazılı metinleri bakımından da eski, köklü ve zengin bir geçmişe sahiptir. Bilindiği gibi bu metinler tarih içerisinde Türklerin yayıldığı ve yaşadığı geniş coğrafi alanlarda farklı alfabelerle karşımıza çıkmaktadır. Türk diline ait metinlerin sayı ve hacim bakımından yoğun biçimde Arap alfabesi ile yazıldığı görülmektedir ki bu metinler aynı zamanda dil ve kültür açısından derin bilgileri içeren nadide eserlerdir. Bu makaleye konu olan Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i de bu eserlerdendir. Nizami'nin aynı adlı mesnevisinden miladi 1341 yılında Kutb tarafından Altınordu hükümdarı Tini Bek Han ve eşi Melike Hatun adına Türkçeye tercüme edilmiştir. Eserin bilinen tek nüshası Bibliothèque Nationale'de Türkçe kaynaklar bölümünde 312 numarada kayıtlıdır. Kutb'un Hüsrev ü Şirin adlı mesnevisini ilk defa 1958 yılında Ananiazs Zajackowski metin olarak Varşova'da Latin harfleriyle yayımlamıştır. Bundan on yıl sonra 1968 yılında eser, Necmettin Hacıeminoğlu tarafından Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri adıyla hem metni Latin harflerine çevrilerek hem de geniş bir dil incelemesi yapılarak neşredilmiştir. Söz konusu iki çalışma incelendiğinde her ikisinin de okuma farklılıkları bulunduğu; ayrıca çalışmalarda Kutb'un Hüsrev ü Şirin mesnevisinin Arap harfli metni ile de uyumayan okumalar olduğu görülmektedir. Makaleye esas teşkil eden husus, bu iki metin neşrinden hareketle farklı okumalara ve asıl metinden ayrışmalara dikkat çekerek tarihî Türk dili alanında çok değerli olan bu eserin orijinal metne dayanan yayımının gerekliliğini ortaya koymaktır. Böylece, Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i temelinde Türkçenin diğer nadide şaheserlerinin de yeniden gözden geçirilmesi, sağlam metinlerinin elde edilmesi yolunda atılacak adımlara katkıda bulunulması ümit edilmektedir.

APA'ya göre alıntılama: Güvenç, L. (2019). Kutb'un Hüsrev ü Şirin'inin Yayınlanmış İki Metni Ve Tarihî Metinlerin Okunması Üzerine. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS)*, 1(2), 185-198.

Cited as (APA): Güvenç, L. (2019). Regarding The Reading Of History Texts And Two Text Published On Kutb's Hüsrev u Şirin. *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS)*, 1(2), 185-198.

¹ Dr., Erciyes Üniversitesi, Türk Dili Bölüm Başkanlığı, e-posta: guvencl@hotmail.com

Regarding The Reading Of History Texts And Two Text Published On Kutb's Husrev u Şirin

Keywords

Husrev u Şirin
Kutb
Mesnevi
Historical Turkish
Text

Abstract

In addition to being one of the oldest, deep-rooted and rich languages of the world, Turkish has the same attributes in terms of written texts. As it is known, these texts of Turkish language emerge with different alphabets in wide geographical areas where Turks have spread and lived in history. It is observed that the texts of Turkish language are written in Arabic alphabets intensively in terms of numbers and volumes, at the same time these are rare works that contain profound information from language and cultural point of view. Kub's Husrev u Şirin, which is the subject of this article, is one of these works. Same name as the Nizami's mesnevi it was translated into Turkish in 1341 by Kutb on behalf of Tini Bek Han, the ruler of Altınordu and his wife Melike Hatun. The only known copy of the work is registered in Bibliothèque Nationale in Turkish references section number 312.

Article Info

Received: 17.11.2019

Accepted: 14.12.2019

Online Published: 01.01.2020

In 1958, Ananiazs Zajackowski published Kutb's mesnevi Husrev u Şirin in Latin alphabet for the first time in Warsaw. Ten years later, in 1968, Necmettin Hacıeminoğlu published Kutus's Husrev ü Şirin and Dil Hususiyetleri by translating the text into Latin alphabet along with a wide range of language studies. When these two studies were examined, it was found that both of them had reading differences; In addition, it is seen in the studies that there are readings that are incompatible with the Arabic text of Hüsrev ü Şirin mesnevi of Kutb. The essence of the article is to reveal the necessity of the republication of this masterpiece based on the original work, which is very valuable in the field of historical Turkish language, by drawing attention to different readings and divergences in these two publications. Thus, it is hoped that revision of Kutb's Hüsrev ü Şirin will contribute to the steps to be taken to obtain sound manuscripts for other rare masterpieces of Turkish literature.

1. Giriş

Bu çalışmaya kaynak olan Hüsrev ü Şirin metni Kutb adındaki bir şair tarafından 1341 yılında Altınordu Devleti hükümdarı Tini Bek Han ve eşi Melike Hatun adına tercüme edilmiştir. Hüsrev ü Şirin tercümesi, Nizami'nin aynı adlı eserinden Türkçeye çevrilmiştir. Türk edebiyatındaki ilk Hüsrev ü Şirin olması ve Altınordu sahası yazı dilini yansıtmaları bakımından önemli olan bu eserin tek nüshası mevcuttur ve bu tek nüsha Paris'te Bibliothèque Nationale'de Türkçe kaynaklar bölümünde 312 numarada kayıtlıdır (Hacıeminoğlu 2000: VII). Söz konusu metin 4370 beyittir ve Kutb tarafından yazılışından kırk iki yıl sonra 1383'te, aslının Kıpçak olduğunu eserin sonuna yazdığı 66 beyitlik eklemeye ifade eden Berke Fakih tarafından İskenderiye'de Altın Boğa adına istinsah edilmiştir (Hacıeminoğlu 2000: VIII-IX).

Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i ilk defa 1958 yılında Ananiasz Zajackowski tarafından tıpkıbasımı yapılarak çeviri yazılı biçimiyle yayımlanmıştır (Zajackowski 1958: 7-13), (Hacıeminoğlu 2000: V). Metni ikinci defa 1968 yılında geniş bir dil incelemesiyle

birlikte Necmettin Hacıeminoğlu çeviri yazılı olarak çalışmıştır (Hacıeminoğlu 2000: V). Hacıeminoğlu çalışmasında metnin ayrıntılı dizinini de yaptığını bildirmiştir (Hacıeminoğlu 2000: V) fakat bugüne kadar Hacıeminoğlu'nun sözünü ettiği dizin elde edilememiştir.

Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i Türk dili tarihi açısından çok önemli bir metindir. Altınordu yazı dilinin bu önemli eserini hem Zajaczkowski hem de Hacıeminoğlu değerli çalışmalarında incelemişlerdir. Her iki metin neşri incelendiğinde aralarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Aslında bu farklılıklardan Hacıeminoğlu bahsetmiş ve bunların metni okuyuşta ayrıldıkları hususlar olduğunu ifade etmiştir (Hacıeminoğlu 2000: VI). Fakat her iki metin ve metnin orijinali karşılaştırıldığında farklılıkların sadece okuyuş tercihindan kaynaklanmadığı görülmektedir.

Bu makalede okuyuş tercihleriyle ilgili farklılıklar üzerinde durulmadan Arap harfli metinle anlam ve biçim açısından uyuşmayan okumalara değinilmektedir. Zaten amaç bir metnin harf çevirimini yaparken harflerin nasıl karşılanacağını tartışmak olmayıp sağlam aktarılmış bir metin elde etmeye dikkat çekmektir. Zira bir dilin tarihî metinlerini en doğru şekilde ortaya koymak dilin tarihi açısından da çağdaş biçimi açısından da son derece önem teşkil etmektedir. Bu husus dilin kendi içinde arz ettiği önem kadar diller arası karşılaştırmalı incelemeler bakımından da öneme haizdir.

2. Metinlerdeki Farklılıklar:

Aşağıda, Hüsrev ü Şirin'in Arap harfli metni ile Hacıeminoğlu ve Zajaczkowski'nin metnindeki farklı okumalar tablo olarak gösterilmektedir. Makale sınırlarını aşmamak açısından ilk dört sayfadaki okuma farklılıkları üzerinde durulmuştur. Farklılıkları daha fazla sayıda sayfa üzerinden göstermek makaleyi gereksiz yere uzatacağından böyle bir tercihe gidilmiştir. Ayrıca kolaylık olması açısından her iki araştırmacının kullandıkları değişik çeviri yazı işaretleri tek şekilde gösterilmiştir. Örneğin /ق/ harfi /k/; /غ/ harfi /g/ ile karşılanarak yazımda tek şekil ortaya konulmuştur. Tablonun ilk sütununda ifadenin bulunduğu sayfa ve satır numarası, ikinci sütunda orijinal metindeki biçimi, üçüncü sütunda bunun çeviri yazısı, dördüncü sütunda Hacıeminoğlu'nun okuduğu biçimi, beşinci sütunda ise Zajaczkowski'nin okuduğu biçimi yer almaktadır:

<i>Sayfa- Satır Numarası</i>	<i>Arap Harfli Orijinal Metindeki Biçim</i>	<i>Orijinal Metindeki Çeviri Yazısı</i>	<i>Hacıeminoğlu</i>	<i>Zajaczkowski</i>
1v-1	اورغین	Urgın	urgın	urgın
1v-8	ماحمور	Maḥmūr	mağmūr	maḥmūr
1v-12	قولغا	Kulğa	kulğa	kılğa
1v-17	حکمی	Ğükmi	hükmi	ğükmi
2r-2	قارایقۇ	Qaraijqu	qaraijqu	qarangı
2r-3	قورقینچ	Qorqınç	korqunç	qorqınç
2r-6	ḥalvetda	ḥalvetde	ğalvetde	ḥalvetde
2r-15	اوماز	Ërmez	érmez	umaz
2r-18	هياتدين	hey'etdin	hey'etdin	heyātdın
2v-3	خاص	xāṣ	wāṣ	xāṣ
2v-8	بیر	Bir	kim	bir
2v-8	اورتاچی	Ortaçı	ortaçı	ortaçı
2v-8	ḡammāl-ı fermān	ḡammāl-ı fermān	wammāl-i fermān	ḡammāl fermān
2v-11	قوتلی	Quvvetli	quvvtlı	quvvet-li
2v-13	kezmekde	Kezmekde	kermekde	kezmekde
2v-17	بانسام	Bansam	bansanı	bansam
2v-19	munça neñge	munça neñge	munça neñge	munça-nıñ
3r-19	elginde	Ëlginde	ilginde	elginde
3v-3	Erkân	Erkân	erkân	erken
3v-6	biri biri birle	biri biri birle	biri bir birle	biri biri birle

3v-9	اوزینکا	Özinge	öziije	özinge
3v-13	افوچ	Awuç	awunç	awuç
3v-14	خلاص	xalâç	xalâç	xulâç
3v-14	بیر	Bêr	bin	bir
3v-14	کونکلو میزنی	Köñlümüzni	köñlümüzni	köñlümüzni
4r-4	جَدِّدِیْن	Ğaddidin	ğaddin	waddidin
4r-7	تیلایکین	Tilekin	tilekim	tilekin
4r-10	خالق ارا	ħalq ara	ħalq ara	ħalq a a
4r-11	بیری نینل	Biriniñ	Biriniñ	biriniñ
4r-12	مردوم بولی من تپ	mağrūm mu nê men tēp	mağrūm mu nê men tēp	mağrūm munı men tēb
4r-14	فعلیم کا	fi>limge	fi>lime	fi>limge
4r-14	بیر و یار	bir ü bar	birü bar	bêrü yār
4r-15	قوله فعلی چین توچ	ħul fi>li çin tuç	ħul fi>l için tuç	ħul fi>li çin tuç
4r-20	خیزمتقا	xıdmatqa	xıdmaatqa	xıdmetqa
4r-21	قَاتِمْدَا	Qatımda	qatımca	qatımda
4v-2	ایکینکا	İginge	İgiije	iginge
4v-2	تکلیف یار	teklîf-i yār	teklif-i yār	teklîf yār
4v-3	استانیندا	Astānıñda	astānıjda	asta nēñde
4v-6	انینل	Anıñ	anuñ	anıñ
4v-10	قِلغوی	Qılıuçı		oılıuçı

4v-10	اؤممتلارنىڭ	Ümmetlarınca		ümmetlarınca
4v-10	تۆمەن مىڭ افرىمىڭ	tümen miṅ aferm ol pak cannia		tümen miṅ aferm ol pak cannia
4v-11	شەرىعت	şerî'at	şefâ'at	şarî'at
4v-12	آدم	Ādem	ādem	adam
4v-12	كۆزىنىڭ	Güzîniniṅ	köziniṅ	közininiṅ
4v-15	رەم	Rawm	rawm	rawim
4v-17	ھاجىل	ḥacil	ḥacil	ḥacal

3. Çeviri Yazı:

[1-v] bismillāhi'r-raḡmāni'r-raḡîm

- (1) ilāhî tevfiḳıñ ḳapḡın açā bër
köñülge raḡmetiñ urḡın saça bër
- (2) köñül bër kim yaḳınıñğa yarasun
adıñ ḡaflet bu köñlümdin yırasun
- (3) bu köñlüm közgüsin şayḳal ḳılı bër
ḳamuḡ müşkillerimni ḡall ḳılı bër
- (4) içimni öz nûruñ birle yarutḡıl
tilimni öz şenāñ birle yürütḡıl
- (5) dāvud yañlıḡ bu köñlüm tâze ḳılḡıl
zebûrımni beḡük āvāze ḳılḡıl
- (6) bu söz kim başladım hoş kelsü cāñğa
mübārek ḳıl sözüm barça cihāñğa
- (7) anıñ tēḡ kim oḳıḡan dil açılısun
tilimdin müşk ü 'anberler saçılısun
- (8) ḳarası közni toluḡ nûr ḳılısun
eşitken maḡzını maḥmûr ḳılısun
- (9) ma'ānî birle yüksek ḳıl sözümni
sa'ādet birle bar et bu özümni
- (10) köñüllerniñ müferriḡ-nāmesi ḳıl
ḳamuḡ müşkil kilidi bolsu bu til
- (11) şîrîn ḳıl şāh közinge söz cemāl
kim uş şîrîn êrür söz içre fāl
- (12) 'ināyet birle ḳıl köñlümni āḡāh
bu söz içre medet ḳıl ḳulḡa allāh
- (13) 'ināyet kim saña uş ḳıldı yar
nê turduñ tilge keltür dilde barı

allāh te'ālāniñ tevḡîdin ayur

- (14) idi atı birle başla sözüñni
kim ol bar kıldı yoqđın bu özüñni
(15) uluğ teñri kim ajunni yarattı
tutup bék yèrni köklerni töretti
(16) tanuğ barça ħalāyık barlıķına
delîller hem öküş bar birlikinge
(17) te‘ālā'llāh aña yoq oħşasığ bir
yaratur hem yürütür ğükmi yürir
[2r] (1) felekni tezgıtip yulduz yürirken
ķamuğni ğükmi birle hem igitken
(2) bu munça ‘ilm ü ğikmetler yaratğan
ķarañķu tünni kūn birle yarutğan
(3) sewinç ve ķadģu ķorkınç ve umınç yüz
yarattı tün me kūn ay ve yulduz
(4) vücūdı barça mevcūd üzre šāhir
nişānı barça ķörģenlerģe žāhir
(5) kevākib buyruķındın işde yürir
šabāyi‘ķa şeref hem šun‘ı bérür
(6) yitik baķģanlar andın taptı maķşūd
iş ol ħalvetde olturģanģa ma‘būd
(7) añar hîç oħşamaz bu barça neñler
saķınmañ kim kişi fikr etip añlar
(8) münezzeh zātı anıñ özģe neñdin
müberrā ğükmi anıñ barça teñdin
(9) bu ma‘nîni bileyin tесеñ ey dil
ķamuğ sen-sen sen anıñ men tèyü bil
(10) özüñ yüz päre kııl gül tæg bu bağda
kim uş yoq tendurustluğ uşbu tağda
(11) sen andın yügrü keldiñ uş bu yerge
yana kēc mundın ot tut anda yerge
(12) anı izdeyü ‘aķlım kezdi eflāk
bu vehm obrattı uş na‘lın idrāk
(13) ‘aķılmen bilgemen tæg izde ey yār
munı bildi bilinmez kim bu esrār
(14) ķörüp ol ğālin özdin el ķöterdi
aradın anda soğ özin ķeterdi
(15) anı bilmeklik érmez bizģe düşvār
velîkin uşbu iş ğayretke tartar
(16) kimüñ şem‘inde ķörseñ bir yaruķluğ
anıñ birlikinge bérür tanuķluğ
(17) bilig bérđi anı bilmeklik üçün
beşāret bérđi eymenmeklik üçün
(18) urup hey'etdin uşbu çarģı-ı eflāk
mühendis tæg raķım-ı tahta-i ħāk
(19) çiçek tæg genc topraķdın yarattı
biziñ tæg şaħs hem suwdın töretti
(20) bağırdın suğarıp bu cān bağını
çerāğ orninga bérđi kóz yağını

- (21) yoğalgular kamuğları yoğalgay
hem ol barı anıñ tég bar qalgay
[2v] (1) yaratmaqnı anıñ tég kıldı āgāz
kim uş hîç bilse bolmaz fikr étip rāz
(2) érür ol barçalarqa kılguçı cūd
öñin kim māyalarnı kıldı mevcūd
(3) nişān bérđi bu māyalarka ihlāş
bular tégme ‘amelde bolsu tég hāş
(4) cihetke altı köñlek ol kédürdi
yana bir özre tört gevher ödürdi
(5) biringe bérđi başış kim bitürgey
birin kısqanç kıldı kim yétürgey
(6) nè bitürgeñ habarlıg bérđükındin
nè yığ[ğ]an cehd étip māl tёрdükındin
(7) nè otta bar habar köydürkenındin
nè suw aqlar özi söndürkenındin
(8) érür ol bir yaratğan ortağı yoğ
kamuğ ğammāl-ı fermān biz şeki yoğ
(9) kimün bar zehresi ğammāllarına
ayıtısa uyma tég fermānlarına
(10) bu yér toğrur özi dāye tilemez
ketürür yél velî yıdğın yıylamaz
(11) zehî şāni‘ kim ol bir munça şān‘at
yaratmış kör zehî kuvvetli kudret

eflāk ğarekātının sözi

- (12) felek seyyāğları aqlar mu sen yār
nēdin yér ka‘besini çewrülürler
(13) bu miğrāb içre ma‘būdı bularnıñ
nē ol kezmekde maşşūdı bularnıñ
(14) nè izlerler bu yol tartmaq içinde
nēkeler bar bu yük artmaq içinde
(15) nēdin āābit bu ol nè munqalib nām
bu nēk yürir aqa kim bérđi ārām
(16) ağız bağlap çiçek tég tāze yüzler
tapunmaqqa kemer bağlanmış özler
(17) maña ğayret kelür bu işdin ey yār
bütüp butqa bansam bēlde zūnnār
(18) bu ğayret kim tıñlandurđı dînni
‘ināyet ündedi kuşb-ı ğazînni
(19) bu munça neñge baqma sen taşınğa
kim anlar hod tapunmaz öz başınğa
[3r] (1) kamuğ pergār tég baş birle gerdān
bolup öz hālın izderler ey cān
(2) āhır sen hem yéter elgin revān bol
nēdin buthāne kapğın kıldın uş yol
(3) sen ibrahîm tég ‘ışq oyna butğa
kirip buthāne içre köyme otğa

- (4) nażar butğa salıp bağlanma zünnār
kadem ur but üzre kırtulduñ ey yār
- (5) körüngeñ kökte yêrde barça cism ol
ilāhî genc üzre munlar şılısm ol
- (6) bozup alğay şılısm astında gencin
şılısm açmağğa ol kim tartsa rencin
- (7) şabāyi‘larğa bir bir mîl tartğıl
bilig közinge bir kez nîl tartğıl
- (8) bu kökler naqşına baqma hayāl ol
bu müşkil bağ êrür şeşmek muğāl ol
- (9) maña uşbu felek sırrı bilinmez
meger bu naqş körünür ma‘lûm êrmez
- (10) eger bilmek üçün bolsadı bu rāz
bu naqşlarda biri kılğay êrdi āvāz
- (11) bu tezgingüçi günbed kim bêrür nūr
körürebiz tezgînür özge nê bilnür
- (12) dürüst ol kim bu tezgîtkende barı
bar ol tezgîtmekinde ihtiyārı
- (13) belî kim tēgme şab‘ öz bilgeni bar
bu tezgingennin bir tezgîtkeni bar
- (14) qarı hatun kim ol çewrür çıkırını
kıyās êt anlar sen bu çarh yerni
- (15) halel tapma sözümde yahşı baqğıl
çewürme anı çewrülmez uqğıl
- (16) biliglignin eli çewrür anı bil
ten içre bolmasa cān sözlemez til
- (17) felek devri hemîşe bu kıyās ol
biliglig hōd bilür bu nê esās ol
- (18) eger körgüzme teñri saña yuk
bu usşurlāb ve ğikmetde yaruqluq
- (19) nê belgürgey senin elginde nāme
nê hōd kılğay asıg başda imāme
- (20) eger ol bërse taplur hindūda ğūr
eger bërme körmey ayda köz nūr
- (21) qayı naqş üzre körgüzse cemālın
kılur yulduzlar ol naqş üzre fālın
- [3v] (1) biri on arpanı miğrāb kılınıp
biri tuç birle usşurlāb kılınıp
- (2) bu çarh ārāmı yok kim tınsa sâ‘at
kıyās êt tuçdın arpadın nê rāğat
- (3) bu erkān birle belgürgey kamuğ yüz
bu allarğa qayı kim uysa us söz
- (4) eger kudret ğavālet kılsañ sen
bahāne uşbu ālet kılsañ sen
- (5) eger āletğa kılsañ sen ğavālet
nê ālet bar idi kılğanda nê ğîlet
- (6) eger bu ot ve toprak yel birle su
biri biri birle hoş bolsa êrdi yıǵlu
- (7) bu yulduzlarda fermān tapmaz êrdi

bu peyker lafzıdın cān bitmez êrdi

- teñri te‘ālānıñ münācātı
 (8) idi kim bizni balçıkđın yugurdı
 maña kulluq kılın tēyü buyurdı
 (9) kamuğқа hıdmetini farz kıldı
 cezāsını özinge qarz kıldı
 (10) biz imdi bu za‘î fluq birle ey ğağ
 tilerbiz kim saña kulluqnı kılsağ
 (11) ‘ināyetler kim uş munça seniñ bar
 za‘î f kulnı kaçan zāyi‘ koyar zār
 (12) umınçlar kim tutarbiz munça miñ şāh
 keremleriñ kılur bizlerni güstāh
 (13) yoğ êrse bir awuğ topraqnı kılgay
 özi ğaddınça andın iş kılgay
 (14) ħalās bër özümüzdin çewreliñ yüz
 tağı tevfiğ birle köñlümüzni tüz
 (15) kaçan lāyık tapuğ bizdin tapuğay
 kim ol ğazretқа ħod şāyeste bolğay
 (16) velî küç yētmışinçe kılgı kulluq
 bize kulluqđın özge tēgmez fuğulluq
 (17) eger bolsañ awuğ toprağda ħoşnūd
 saña bolmaz ziyān bizge bolur sūd
 (18) uşol sā‘atda kim bolğay kıyāmet
 bağışla bizni kıldurma nedāmet
 (19) men ol toprağ men uş kim sen yegāne
 yaratıp cism tapşurduñ bu cāne
[4r] (1) yarattıñ şūretimni қаşre suwdın
 yaratıqlardıñ ödrüp bērdiñ uş dīn
 (2) bu şūret bērdiñ ēmdi közge bir nūr
 bu ni‘met şükrini köñlümde artur
 (3) қатıǵlıқda şabır bër kim yılayın
 esenlikde seniñ şükrinı kılayın
 (4) öküş ğaddidin kēçe tağşîr kıldım
 ħacāletni şefî‘ kılgığa kēldim
 (5) nè sehvi kim tüşer bolsa sözümde
 ‘afiv kııl bar öküş tağşir özümde
 (6) nè nağşı kim körermen ma‘būdum sen
 nè ğarfi kim oğırmen mağşūdum sen
 (7) bu sergerdānlıqım uş barça sēndin
 birer ebleh birer ‘āqıl tilekin
 (8) saña hıdmet kılay tēp ‘azm kıldım
 yol azdım êrse köndür men yağıldım
 (9) niyyet ka‘be tapa kıldı bu özüm
 eger bādiyede ölsem me rūzum
 (10) nè edğü nè yaman kim ħalğ ara bar
 kerem kılsañ körünmez zerreçe yār
 (11) birin ündep ağağın sındurursen
 қawup biriniñ қanatın öndürürsen

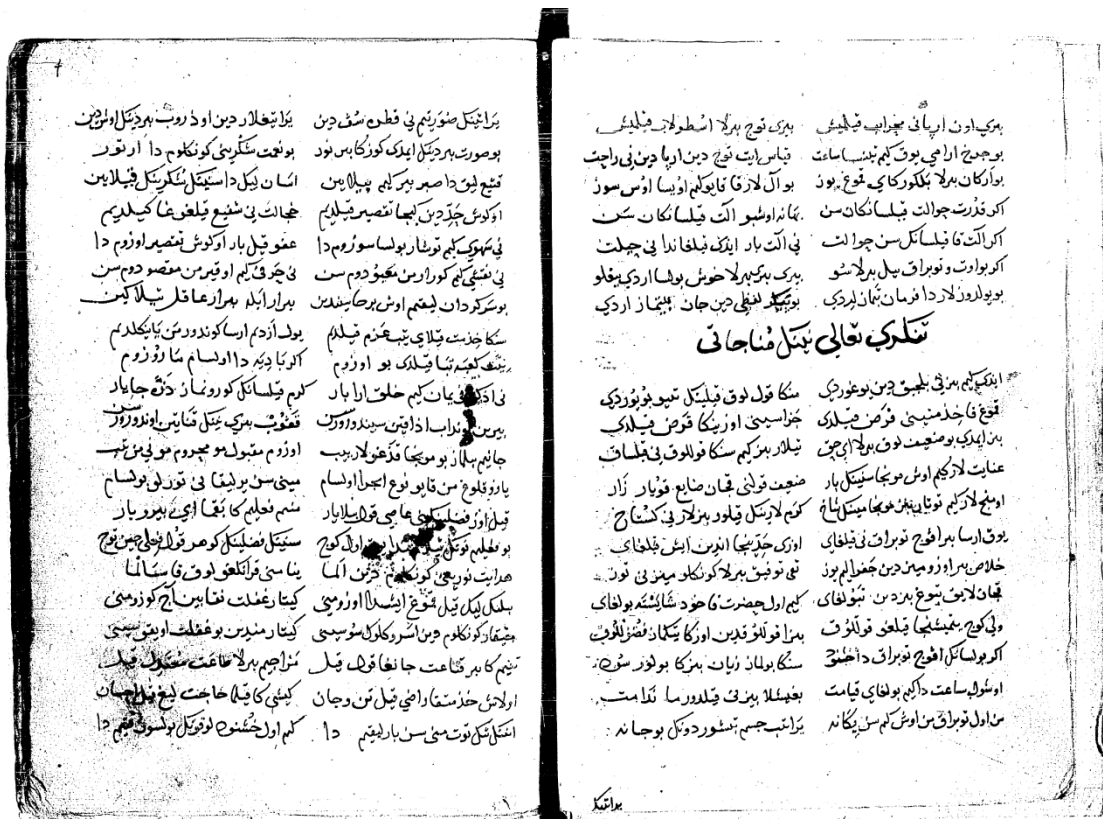
- (12) cānım bilmez bu munça қаdğular yèp
özüm maqbûl mu mağrûm mu nè men tèp
(13) yazukluğ men қayu nev' içre ölsem
mèni sen yarlıқа nè türlü bolsam
(14) қıl öz fazlıñnı 'āsî қul bile yār
menim fi'limge baқma ey bir ü bar
(15) bu fi'limnüñ tilekinde yoқ ol küç
seniñ fazlıñ güher қul fi'li çın tuç
(16) hidāyet nûrını köñlümdin alma
yana mèni қараңғuluққа salma
(17) biliglig қıl қamuğ işde özümni
kèter ğaflet niķābın aç közümni
(18) çıkar köñlümdin esrûklük süsini
kèter mendin bu ğaflet uyqusını
(19) tenimge bèr қanā'at cānga қul қıl
mezācım birle şā'at mu'tedil қıl
(20) üleş hıdmatқа rāzî қıl ten ü cān
kişige қılma ğācetliğ қıl iğsān
(21) anıñ tēg tut mèni sen barlıqımda
kim ol hoşnûdлуқуñ bolsun қatımda
[4v] (1) bu dünyā işlerindin қıl ferāğat
sen oқ bil һod saña aymaқ nè ğācet
(2) bu köñlüm iğinge tımār қılğıl
maña ğaddımça teklî f-i yār қılğıl
(3) içimni öz nûruñ birle yaruқ tut
başımni sen öz astānıñda oқ tut
(4) dimāğımniñ iğinge sen devā қıl
қıyāmetde şefî'im muşşafā қıl

- resûl 'aleyhi's-selām na'tı
(5) muğammed kim yalawaç érdi ğaқdın
aña fermānladı aç tēyü ğaқ dîn
(6) yaratıǵı anıñ topraқdın érdi
velî nè sözlese çın ğaқdın érdi
(7) anıñ yüzi köñüllerniñ çıraǵı
sözi dîn revnaқı ümmet yaraǵı
(8) vefā meydānıñ çewük süvārı
nübüvvet kārvanıñ salārı
(9) 'imāret қıldı bu islām bağın
küfre küfresiniñ ol bozdı bağın
(10) şefā'at қılғuçı ümmetlarıñға
tümen miñ āferîn ol pāk cānıñға
(11) şerî'at būstānıñ nesîmi
ğaқîkat bağriniñ dürr-ü yetîmi
(12) ol ādem topraқıñ kimiyāsı
қamuğ 'ālem güzîniniñ tūtiyāsı
(13) şerî'at birle bu ajunnı tüzdi
haşālarınñ kökin ğaқ sözlep üzdi

- (14) anıñ şer'î öñin dînlerni üzdi
şer'î 'atlarını mensûh kıldı bozdı
(15) cuvanmerd ü rağm kılguçı erdi
tili dil quflınıñ açguçı erdi
(16) idi nuşrat kılıçın bërmiş erdi
boyun sunmağlı tendin baş kèterdi
(17) hacil kıldı kâfirni mu'cizâtı
köñüllerni yaruttı edgü atı
(18) ıyaz hâs idi hâs dîn ödürgen
bu mağmüdlük tonın kèdgen kèdürgen
(19) çiçek tég döstlar yüzinge ol şād
serv yanlıg bu 'ālem içre āzād

4. Orijinal Metin:

5. Sonuç:

Bu makalede Türkçenin tarihî metinleri arasında çok önemli bir yeri olan Hüsrev ü Şîrin adlı eserin yayımlanmış olan iki metni arasındaki okuma farklılıkları, metnin anlamını değiştirmeleri bağlamında ele alınarak gösterilmiş; ayrıca Arap harfli orijinal metin kaynaklı çeviri yazı örneği sunulmuştur. Böylelikle bu eser temelinde Türkçenin tarihî metinlerinin yeni bakış açıları ve çalışmalarla ele alınmalarının gerekliliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çünkü dilin tarihî metinleri hem dilin tarihi açısından hem çağdaş durumu açısından hem de diller arası karşılaştırmalar açısından önemlidir.

Kaynakça

Hacıeminoğlu, N. (2000). Kutb'un Hüsrev ü Şîrin'i ve Dil Hususiyetleri. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Zajaczkowski, A. (1958). Najstarsza Wersja Turecka Husrev u Şîrîn Qutba. Warszawa.

Hüsrev ü Şîrin, Supp. Turc. 312. Bibliothèque Nationale.